

Departament de Cultura
Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya

Política d'Adquisicions

Arxiu Comarcal de la Cerdanya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Sumari

I	Objectius i eixos del document	2
II	Concepte de Política d'adquisicions	3
III	Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions	3
IV	La Política d'adquisicions i els principis de provenença i Territorialitat	4
V	Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya	5
VI	L'Arxiu Comarcal de la Cerdanya, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu Comarcal	6
VII	Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya a la Cerdanya	7
VIII	Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública	7
IX	Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provenença privada	8
X	Les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya	9
XI	Les còpies	10
XII	Els àmbits d'actuació prioritària	10

I Objectius i eixos del document

El Decret 190/2009, de 9 de setembre, que defineix els requisits dels arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya fixa com un d'aquests requisits el fet de disposar d'un document de *Política d'adquisicions*.

Més enllà del marc legal, la necessitat de definir una *Política d'adquisicions* per a l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya té l'objectiu de contribuir a centrar les nostres funcions, per tal d'aconseguir que siguin cenyides al patrimoni documental i als documents que li corresponguin funcionalment i territorial.

La definició de la *Política d'adquisicions* parteix de quatre eixos bàsics: (1) el respecte als principis de provenença i territorialitat dels fons i documents, (2) l'adequació a l'organització territorial comarcal, (3) la vinculació intel·lectual a la comarca i (4) la claredat plena de la situació legal dels béns del patrimoni documental adquirits, respectant les convencions i normes internacionals referents al comerç de béns integrants del patrimoni cultural. En darrer terme, la *Política d'adquisicions* concreta els principis i les normes emanades de la Llei d'arxius i gestió de documents I de la Llei del patrimoni cultural català.

La *Política d'adquisicions* no pot preveure tota la casuística de situacions pel que fa a la destinació de fons històrics i documents, ni pretén aportar una solució mecànica a cada cas concret. La *Política d'adquisicions* ha d'aportar principis i criteris que facilitin una distribució ordenada, sistemàtica i coherent del patrimoni documental i dels documents de Catalunya, molt especialment quan la seva titularitat sigui pública.

II Concepte de Política d'adquisicions

La *Política d'adquisicions* de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya (ACCE) és el document que estableix els principis rectors de l'ingrés de fons, documents i col·leccions documentals que passin a formar part dels fons propis de l'Arxiu.

La *Política d'adquisicions* afecta qualsevol forma jurídica d'ingrés, sigui d'un fons documental, de documents solts, grups de documents o bé de col·leccions. Pot tractar-se de compravendes, donacions, dipòsits o comodats, transferència o ingressos ordinaris, cessions temporals, etc. La condició prioritària és que es tracti de béns del patrimoni documental o bé de documents que normativament hagin de passar a formar part dels fons propis de l'ACCE.

III Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions

La *Política d'adquisicions* de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya està d'acord amb les normes i els principis que regeixen pel que fa a la captació i la compravenda de béns integrants del patrimoni cultural i a la legislació específica catalana en matèria d'arxius.

En l'àmbit de Catalunya, la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, fixa en els articles 30.2 i 30.3 la documentació que correspon rebre als arxius comarcals. Quant als Arxius Històrics, a més del marc legal aplicable en tant que arxius comarcals a les respectives comarques, també els hi és d'aplicació allò que preveu l'article 3.2 i la disposició addicional primera de la llei esmentada i, també, els respectius decrets de traspàs de funcions i serveis de l'Estat a la Generalitat de Catalunya.

D'altra banda, el Decret 190/2009, dels requisits dels arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya, del procediment d'integració i del Registre d'Arxius de Catalunya, en l'article 7.2 estableix que els arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya han de disposar d'un document en què es defineixi la *Política d'adquisicions* i ingressos del centre, on constin els tipus de fons, l'àmbit territorial, la cronologia i la forma d'adquisició, tant respecte de la documentació pública com privada.

La *Política d'adquisicions* de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya s'adapta a l'especificitat de la comarca tenint present la implantació territorial del Sistema d'Arxius de Catalunya. El Sistema d'Arxius de Catalunya estableix uns principis generals pel que fa a la política d'ingressos dels arxius de la Generalitat –en aquest cas, els comarcals- i, també, actua en dues línies d'acció: establiment d'una línia pressupostària i articulació d'unes fórmules que facilitin uns ingressos documentals àgils i amb uns períodes de temps raonables.

Les oportunitats d'ingressar fons documentals, a vegades, sorgeixen en conjuntures singulars i temporals i cal aprofitar-les. Per aquest motiu és convenient de tenir uns mecanismes que garanteixin aquesta rapidesa. L'Arxiu Comarcal de la Cerdanya ha de disposar dels recursos adients que permetin prendre decisions amb encert respecte de les adquisicions que se'ns presentin i poder-les tramitar amb rapidesa.

En el cas de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya, la *Política d'adquisicions* és especialment clara i no pot entrar en competència amb altres centres atès l'ACCE és l'únic servei públic d'arxiu a la Cerdanya i, per tant, l'única referència arxivística per a tots els productors tant públics com privats del territori.

IV La Política d'adquisicions i els principis de provenença i territorialitat

En aplicació de l'article 29.1 de la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, la *Política d'adquisicions* de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya es basa en dos dels principis fonamentals de la teoria arxivística: el principi de provenença i el principi de territorialitat; alhora, té en compte altres elements, com per exemple, la relació intel·lectual i cultural vinculada amb la producció del fons documental objecte de l'adquisició.

El principi de provenença, aplicat a una *Política d'adquisicions*, determina que l'Arxiu ha de considerar i respectar el lloc d'origen, de creació o de producció dels fons documentals. El principi de territorialitat fa referència a la transmissió dels fons documentals a través d'organismes o institucions que succeeixen, incorporen o annexen els fons dels productors inicials. Per tant, i en aplicació d'aquests principis bàsics, l'acció de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya es circumscriu en les delimitacions administratives determinades per les lleis d'organització territorial vigents.

Aquests principis aplicats als ingressos documentals fan referència a la creació de la documentació i al seu àmbit d'acció o referència. La comarca és el seu àmbit general però en el cas de la Cerdanya cal introduir matisos a aquest concepte derivats dels enormes canvis que les circumstàncies històriques han provocat als límits del nostre territori. Ens referim sobretot a la mutació de la frontera de 1659 entre França i Espanya, a la divisió provincial de 1833 i la creació dels partits judicials de 1834. Aquests canvis alteraren l'estructura institucional i administrativa del territori i, en conseqüència, van tenir un efecte directe sobre la producció documental i les seves referències arxivístiques tant de la documentació pública com de la documentació privada.

La *Política d'adquisicions* del nostre centre haurà de valorar en cada cas els trets definidors del fons documental que es plantegi ingressar tenint present aquestes circumstàncies.

V Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya

El patrimoni documental és només una de les tipologies del patrimoni cultural. Segons la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, s'entén com document tota expressió en llenguatge oral, escrit, d'imatges o de sons, natural o codificat, recollida en qualsevol mena de suport material, i qualsevol altra expressió gràfica que constitueixi un testimoni de les funcions i les activitats socials de l'home i dels grups humans, amb exclusió de les obres d'investigació o de creació.

El patrimoni documental presenta un seguit de particularitats respecte a altres elements del conjunt del patrimoni cultural. L'objecte propi, definitori dels arxius, són els documents. Per això els arxius prioritzem en la nostra acció els fons documentals i els documents i ho fem d'una forma global: en la difusió, en els ingressos documentals, etc.

L'Arxiu Comarcal de la Cerdanya és un dels pocs equipaments patrimonials existents a la comarca. És per això que realitza de manera supletòria algunes funcions que depassen el patrimoni estrictament documental. Ens referim concretament a l'ingrés, catalogació i conservació de patrimoni bibliogràfic cerdà que inclou biblioteca i hemeroteca amb un volum total de 418,2 metres lineals que representa el 40% de la capacitat de l'arxiu.

La major part d'aquest fons bibliogràfics es troben vinculats des de sempre a l'arxiu cerdà, a la seva trajectòria històrica i als seus fons documentals. És per aquest motiu que malgrat la funció de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya sigui primordialment documental, també considerem responsabilitat de l'ACCE la cura del patrimoni bibliogràfic de la comarca i en aquest sentit l'Arxiu marca les pautes bàsiques pel que fa a les adquisicions que puguin tenir dimensió bibliogràfica (biblioteca, hemeroteca i altres béns bibliogràfics menors annexats o incorporats a fons documentals o bé incorporats a les col·leccions del centre).

VI L'Arxiu Comarcal de la Cerdanya, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu comarcal

L'Arxiu Comarcal de la Cerdanya és l'únic servei d'arxiu a la comarca i per tant constitueix el referent en tots els aspectes arxivístics i documentals del territori.

El conveni de gestió vigent de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya, que es va signar el 16 de novembre de 2010 entre el departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Consell Comarcal de la Cerdanya i l'Ajuntament de Puigcerdà, acorda en el punt primer que l'ACCE ha de fer les funcions d'arxiu comarcal i d'arxiu municipal de Puigcerdà.

Amb aquest escenari comarcal, la *Política d'adquisicions* és també molt clara en tant que l'ACCE té un abast comarcal incontestable. La participació de les tres institucions en la gestió de l'Arxiu fa que els ingressos de fons siguin preferentment vehiculats a través del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Malgrat això, en algun cas, i a petició expressa del cedent, també s'han formalitzat ingressos a través de l'Ajuntament de Puigcerdà o del Consell Comarcal de la Cerdanya.

VII Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya a la Cerdanya

Els ingressos ordinaris són aquells que provenen de les transferències de les administracions públiques, d'àmbit local i comarcal, i que es regeixen per les normes i els procediments previstos per als documents de la Generalitat, pels traspassos de competències de l'Estat i pels convenis que puguin existir amb l'administració local. Tenen un caràcter més o menys periòdic.

Els ingressos ordinaris de les administracions públiques es regeixen per la instrucció de transferències i s'apliquen de forma homogènia al conjunt d'arxius que configuren la Xarxa d'Arxius de Catalunya.

Segons l'article 30.2.a) de la Llei 10/2001, d'arxius i documents, correspon a l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya rebre la documentació en fase semiactiva i inactiva dels òrgans o les entitats dependents de l'Administració de la Generalitat en l'àmbit local o comarcal com són els serveis d'agricultura, justícia, ensenyament, sanitat, etc.

VIII Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública

En relació als ingressos ordinaris de documents de l'administració pública que no sigui la Generalitat de Catalunya, i en especial pel que fa a l'administració local i a l'administració perifèrica de l'Estat, la *Política d'adquisicions* es fonamenta en l'article 30.2 i 30.3 de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i gestió de documents i disposa com objectius fonamentals, en els respectius àmbits territorials, ingressar els fons de les administracions públiques d'àmbit local i comarcal, sens perjudici que l'organisme originari en conservi en tot cas la titularitat. En conseqüència, l'ACCE ingressarà:

- o La documentació en fase semiactiva i inactiva dels òrgans o les entitats dependents de l'administració d'àmbit local o comarcal.

- La documentació en fase semiactiva i inactiva del Consell Comarcal de la Cerdanya
- La documentació en fase semiactiva i inactiva de l'ajuntament de Puigcerdà.
- La documentació històrica dels municipis de Cerdanya (tots ells menors de deu mil habitants), amb l'acord previ de l'ajuntament.
- Els protocols notariais de més de cent anys, d'acord amb la normativa que els és aplicable.
- La documentació de l'Administració de justícia, d'acord amb la normativa que els és aplicable.
- La documentació dels registres públics i dels serveis de l'Estat corresponents a la comarca.

L'Arxiu Comarcal de la Cerdanya també pot rebre, d'acord amb el titular del fons i en les condicions que s'estableixin, la documentació en fase semiactiva dels ajuntaments de la comarca, per ser municipis menors de deu mil habitants, i la documentació semiactiva i inactiva dels altres ens i organismes públics de llur territori.

IX Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provenença privada

Els ingressos extraordinaris són ingressos excepcionals que no procedeixen de l'Administració, no segueixen uns terminis determinats ni tenen periodicitat. Són adquisicions pròpies de la política o captació de fons externs a l'arxiu i presenten una casuística molt diversificada (per compra, dipòsit, cessió, donació i altres fórmules d'ingrés), amb la voluntat d'enriquir els arxius públics i diversificar la tipologia dels fons.

Els fons principals susceptibles d'ingressar a l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya de manera extraordinària són els d'institucions i associacions, els religiosos, els comercials i d'empreses, els patrimonials, els personals i les col·leccions.

L'ingrés d'aquests fons l'ACCE està avalat per la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, que en l'article 30.3.c) estableix que els arxius comarcals poden rebre també, d'acord amb el titular del fons i en les condicions que s'estableixin, la documentació d'altres persones físiques o jurídiques d'interès històric o cultural del respectiu àmbit territorial.

L'Arxiu Comarcal de la Cerdanya utilitza diferents criteris en el moment de valorar l'ingrés d'un fons. D'entrada s'analitza si el fons compleix amb els criteris de territorialitat abans esmentats. Un cop comprovat que és així, es valoren altres aspectes com la disponibilitat de recursos econòmics i humans que es necessitaran per fer front al seu tractament arxivístic o la capacitat de garantir una correcta conservació. En conjunt, els criteris han de permetre visualitzar quines seran les garanties de conservació del fons o documents i el seu calendari de tractament (neteja, DDD, organització, classificació, descripció, accés i difusió). Òbviament, l'evolució del pressupost al llarg del temps pot condicionar aquesta planificació, però es requereix una previsió compartida amb la part dipositant.

Si en el moment de la valoració es detecta que el conjunt documental no compleix amb els criteris bàsics de vinculació amb el territori, s'encamina l'ingrés cap a aquell arxiu que li correspongui.

X Les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya

En el marc dels fons i documents propis de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya convé de fer una distinció clara entre dos tipus de col·leccions: les col·leccions formades pel propi centre a partir d'adquisicions successives de les unitats que les integrin i aquelles altres col·leccions formades per col·leccionistes privats que han acabat ingressades al centre.

Darrere una veritable col·lecció hi ha sempre el criteri o criteris a partir dels quals ha estat formada, que poden ser molt diversos quan es tracta de col·leccions formades per persones privades. L'Arxiu Comarcal de la Cerdanya té present alhora d'ingressar una col·lecció, que els criteris a partir dels quals ha estat formada siguin escaients amb les nostres funcions, de manera que es tracti d'una col·lecció el contingut de la qual faci referència a l'àmbit territorial cerdà. També es contempen altres aspectes, com la vinculació territorial del col·leccionista amb el centre o bé les

condicions que pugui arribar a establir si es tractés de donacions, sempre que no es tracti de condicionaments que contradiguin notòriament la *Política d'adquisicions* de l'ACCE.

Les col·leccions documentals formades per l'ACCE, a partir de l'adquisició de les successives unitats que en formin part, s'adapten a la *Política d'adquisicions* genèrica del centre, de manera que es tracta de documents que fan referència d'una manera o altra a la comarca, evitant la formació de col·leccions d'un abast territorial més ampli que el propi del centre.

Els criteris per decidir la formació de les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya s'adapten als principis generals exposats en el present document. Tanmateix, la planificació i decisió de la seva formació, comporta l'anàlisi dels elements relacionats amb la història, l'interès social, econòmic o cultural de la comarca.

XI Les còpies

S'ha d'entendre que les còpies no formen part dels fons propis de l'Arxiu, encara més si es tracta de còpies de fons i documents que són propis d'un altre arxiu institucionalitzat o integrat dins el Sistema d'Arxius de Catalunya. La integració de còpies a l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya es ceneix estrictament a fons i documents adients amb el centre, d'acord amb la *Política d'adquisicions*, els originals dels quals no siguin accessibles als ciutadans. Generalment es tractarà de fons i documents de titularitat privada inaccessibles, conservats per institucions, famílies o persones, amb els quals caldrà establir un acord formalitzat que aporti seguretat jurídica a l'existència d'aquelles còpies i a la seva comunicació pública.

XII Els àmbits d'actuació prioritària

Els objectius de conservar, tractar, donar accés i difondre el patrimoni documental que te assignats l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya incorporen les següents àrees prioritàries d'actuació en relació al patrimoni documental d'àmbit local o comarcal:

- La documentació pública, d'àmbit local i comarcal, sempre que aquesta administració no disposi d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió del patrimoni documental.
- La documentació d'àmbit privat (persones, associacions, empreses, patrimonials, etc.) de caràcter local i comarcal que tinguin un patrimoni documental rellevant i no disposin d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió de llur patrimoni documental.

Per tant, la decisió perquè l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya procedeixi a l'adquisició de fons o documents respon als següents criteris objectibables. A continuació s'enumeren els més importants:

- Impacte social del conjunt documental. Que aquell fons jugui o pugui jugar un paper destacat dins la preservació de la memòria d'un col·lectiu, essent el seu valor àmpliament acceptat i reconegut, de manera que esdevingui focus d'interès per a la societat en general.
- Potencial de recerca. Aquest criteri es fonamenta en el coneixement i expertesa que té el responsable d'un arxiu sobre el seu entorn sociocultural i dels àmbits de recerca més habituals, freqüents o destacats, que fan preveure que un determinat fons documental podrà ser utilitzat pels usuaris i contribuirà en el progrés d'un determinat àmbit del coneixement.
- Excepcionalitat del fons. L'excepcionalitat d'un fons, d'una col·lecció documental o bé d'un document deriva, substancialment, de les seves característiques intrínseques, però també pot estar relacionada amb els fons conservats per l'arxiu o bé altres arxius del país. Pot obeir a la seva tipologia, a la singularitat o importància del seu productor, a la seva raresa, riquesa, infreqüent cronologia, presència d'unitats molt singulars, etc. Si per un o altre motiu es tracta d'un fons, d'una col·lecció o d'un document excepcional, la seva adquisició i incorporació als fons de l'arxiu ha de ser preferent a altres que mereixin la consideració d'indistints o bé tipològicament repetitius i que ja comptin amb una bona representació a l'arxiu.
- Recursos disponibles per la conservació i tractament documental. L'arxiu haurà de determinar la seva capacitat per afrontar l'ingrés del fons des del punt de vista de garantir la seva conservació, tractament, accés i difusió. A partir dels recursos disponibles s'haurà de determinar un pla de treball en relació al tractament, accés i difusió. Tanmateix, en relació a la conservació, l'arxiu haurà de garantir la seva correcta conservació i, en tot cas, millorar les condicions en les quals es trobava el fons.

Excepcionalment, si l'estat de conservació o les característiques especials de conservació del fons o col·lecció, requereix unes condicions específiques de les quals no disposa l'arxiu, es podran establir acords amb altres arxius per tal de garantir-ne una correcta conservació i l'arxiu fer-ne el tractament, accés i difusió. Seria, per exemple, el cas de pel·lícules o material filmic molt sensible que s'haurien de dipositar a la Filmoteca de Catalunya i disposar d'una versió digital del document o pel·lícula.

- Complement a la integritat d'un fons. Quan es tracti de documents provinents originalment d'un fons existent a l'Arxiu, la seva adquisició serà prioritària, molt especialment si fossin documents essencials o bé importants en el context d'aquell fons.
- Complement a d'altres disciplines culturals. La complementarietat d'un fons documental amb la realitat de la comarca i la realitat arxivística del propi arxiu pot esdevenir un factor a considerar en la prioritat de l'adquisició d'un fons documental o uns documents.
- Anàlisi del risc en cas que no procedir amb l'adquisició. El potencial de risc d'un fons l'haurà de valorar el responsable de l'arxiu en base a la situació que es troba cadascun d'ells. Aquesta pot ser, per exemple, des de mal estat de conservació, amb dades objectives, al perill de disgregació perquè se'l volen vendre, amb dades subjectives. Així doncs, el responsable d'arxiu haurà d'actuar quan detecti un perill en funció del màxim de dades de les que pugui disposar.
- Presència d'altres fons similars, ja disponibles. L'arxiu comarcal tindrà en compte, especialment en el cas de fons d'empreses, si ja conserva fons de característiques semblants (ram d'activitat, tipologies, dates, etc.) o si el seu ingrés suposa la incorporació de documentació singular o diferenciada.

Puigcerdà, setembre de 2018